

Motion till riksdagen 2025/26:4053

av Mats Berglund m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2025/26:163 Attraktiva platser – bredare genomslag för politiken för arkitektur, form och design

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ökad tydlighet om vad den nya inriktningen innebär och hur den ska uppfyllas och och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett uttalat barnrättsperspektiv på politikområdet för gestaltad livsmiljö och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka tillgången till ett rikt kulturliv och musikscener och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturarvets kommersialisering och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med konkreta förslag som stärker de kulturella och kreativa branscherna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trygga och säkra platser i det offentliga rummet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en nationell anläggningsfond och kunskapsnod som stöd för kommunerna i planering och byggande av hållbara anläggningar för idrott och fritid och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen har inkommit med skrivelsen Attraktiva platser – bredare genomslag för politiken för arkitektur, form och design. Skrivelsen är en redovisning av arbetet som gjorts inom området och en presentation av inriktningen framåt, huvudsakligen inom tre områden: breddat ägarskap och ansvar för de offentliga miljöerna, ett stärkt fokus på företag i kulturella och kreativa branscher samt en ny inriktning för uppföljningen av arbetet efter sammanslagningen av de tre myndigheterna Moderna museet, Arkdes och Statens konstråd.

Bakgrund

Under mandatperioden 2014–2018 tog Miljöpartiet i regeringsställning initiativ till politikområdet Gestaltad livsmiljö genom ett arbete som involverade statsråden med ansvar för kultur, bostadsfrågor och miljö (prop. 2017/18:110). Målet för politikområdet är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Målet ska uppfyllas genom beaktande av sex preciseringar.

Målformuleringen för politikområdet motiverades genom de samhällsförändringar som skett och väntas fortsätta ske, med klimatförändringar, miljöhot, nya utmaningar för demokrati och delaktighet, nya levnadsmönster, migrationsmönster, urbanisering och teknikutveckling, som ställer nya krav och ger nya möjligheter.

Kunskap om och delaktighet i utformandet av den gestaltade livsmiljön är ett avgörande led i det pågående samhällsbygget och i den demokratiska utvecklingen i såväl tät urban miljö som på mindre orter och i glesbygd.

Synpunkter

Regeringen presenterar en ny inriktning för arbetet med det nationella målet för politikområdet. Den nya inriktningen är vagt formulerad, och det är otydligt hur inriktningen ska uppfyllas. Skrivelsen lyfter att breddat ägarskap ska främja fler röster i syfte att fler perspektiv ska komma in. Detta ska ske genom att regelverken för samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och medborgare förenklas. Men någon ytterligare tydlighet presenteras inte i skrivelsen. Regeringen bör återkomma med ökad tydlighet kring vad den nya inriktningen innebär och hur den ska uppfyllas.

Genomgående saknas ett barnperspektiv i skrivelsen. Sedan 2020 är FN:s konvention om barnets rätt (barnkonventionen) svensk lag. Enligt barnkonventionen ska barn och unga ha rätt att till fullo delta i konst- och kulturlivet. Barn och unga ska också ha inflytande över frågor som berör dem.

Barnrättsperspektivet innebär, bland mycket annat, att barn ska ha inflytande över de miljöer de vistas i och även över utformningen av de miljöerna – de gestaltade livsmiljöerna. Skolor, skolgårdar, fritidshem, fritidsgårdar och andra offentliga miljöer där barn och unga vistas behöver på ett tydligare sätt ingå i ansvarsstrukturen. Det finns regioner och kommuner som har gått före och systematiskt arbetar med att öka barns delaktighet i utveckling av kulturupplevelser och deras livsmiljö.

För att stärka barns likvärdiga rätt till inflytande bör en vägledning tas fram inom ramen för politikområdet för gestaltad livsmiljö för hur staten, kommuner och regioner kan arbeta med att stärka barns och ungas delaktighet och inflytande över kulturutbud och gestaltad livsmiljö.

Regeringen konstaterar i skrivelsen (s. 11) utifrån Statens kulturråds rapport om tillgången till musikscener att det krävs insatser för att stärka samverkan mellan olika aktörer för att öka tillgången till ett rikt kulturliv och musikscener för att stärka städers och platser attraktivitet. Miljöpartiet hade gärna sett att resonemanget åtföljdes av konkreta förslag på sådana insatser. I motion 2025/26:3366 av Mats Berglund m.fl. (MP) finns en rad förslag på åtgärder för kulturljudzoner och bättre villkor för livekulturen.

Skrivelsen lyfter kulturkanon som en resurs för kulturturismen. Från Miljöpartiets sida vill vi framhålla risken för att vårt kulturarv kommersialiseras på ett för kulturen ogynnsamt sätt, exempelvis genom uppdraget till Statens kulturråd att främja kulturturism till platser i Sverige som har koppling till de 100 verk som omnämns i SOU 2025:92.

Miljöpartiet har uttryckt att strategin för företag i kulturella och kreativa branscher är för urvattnad på innehåll och saknar konkretion. Om strategin ska kunna användas i det syfte som anges i skrivelsen behöver regeringen återkomma med konkreta förslag som stärker de kulturella och kreativa branscherna.

Som framgår av skrivelsen har frågor om beredskap och trygghet lyfts i många sammanhang de senaste åren. Skrivelsen har tyvärr ett ensidigt fokus på begreppet trygghet och saknar konkretion kring begreppet säkerhet. Ett framgångsrikt resonemang som stärker både trygghet och säkerhet kräver tydlighet i dessa begrepp; regeringen bör därför återkomma med mer underbyggda åtgärder för hur våra offentliga rum kan bli både mer trygga och säkra platser.

Skrivelsen lyfter, under rubriken Hälsa och tillgänglighet, betydelsen av platser för idrott i det offentliga rummet. Regeringen har tilldelat 240 miljoner kronor för att stötta kommuner i att bygga eller renovera idrottshallar och annan plats för idrott. Miljöpartiet menar att vi bör gå längre och inrätta en nationell anläggningsfond som även ska fungera som en kunskapsnod för att ge kommunerna bättre stöd i planering och byggande av fler, modernare, mer tillgängliga och hållbara anläggningar.

Mats Berglund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Jan Riise (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Nils Seye Larsen (MP)